

Ongekend onrecht.

De titel van het rapport over de toeslagenaffaire had ook zomaar boven de tekst uit het boek Ezechiël kunnen staan.

Misschien nog wel feller dan Renske Leijten, Pieter Omtzigt en onderzoekscommissie dat deden, hekelt de profeet Ezechiël regeerders van zijn tijd.

Jullie slechte herders! Jullie denken alleen maar aan je zelf
Schapen, aan jullie toevertrouwd misbruik je.

Je eet wel van ze, je maakt kleren van hun wol, je slacht ze. Maar je zorgt niet voor ze.

Zieke genees je niet, verwonde verbind je niet, opgejaagde dieren haal je niet terug.

Als er wilde dieren komen, loop je weg. Dan laat je je schapen in de steek.

Jullie zouden hun herders moeten zijn, maar dat ben je niet.

Je bent alleen maar herder van je zelf.

Hou er maar mee op, ga weg.

Opstappen jullie!

Ik zal zelf mijn schapen weiden, zegt de profeet namens God.

Want als je als leider geen herder bent, ben je geen leider.

De hele Bijbel gaat over herders en over herderschap.

Abel is herder, het nageslacht van Kain is het, Abraham en Lot zijn herders, zo ook Isaak, Rachel, Jakob en Jozef en zijn broers en niet te vergeten Mozes.

De eerste koning, Saul, was herder van ezellinnen en koning David *schaapherder*.

In een van de bekendste gelijkenissen van Jezus komt de jongste zoon tot inkeer als hij herder van varkens wordt. Hoor je over Jezus vertellen, dan lees: hij is een geschikte, goede herder. En als bijbelschrijvers het over God hebben, zeggen ze: denk aan een *herder*.

Een herder. We denken misschien aan zo'n idyllische figuur met een stok en een hond en op zijn hoofd een rafelige hoed, die wat over de hei dwaalt.

In een oud liedje is het één en al ongevaarlijke lieflijkheid:

Op de grote stille heide bloeien bloempjes lief en teer...

Pralend in de zonnestralen als een bloemhof heind' en veer

En tevree met karig loon, roept de herder:

Och hoe schoon is mijn heide.

De bijbel gaat over herders en herderschap.

Maar daar is het geen lieflijk, maar vooral een kritisch en vaak gevaarlijk beroep.

Herders moeten bekijken: welke grond is goed voor onze dieren. En als die kaal en afgegraasd is, moeten ze schapen meenemen naar een nieuwe omgeving.

Als herder weet je: goed voedsel is niet afhankelijk van *een* stukje grond.

Een herder moet in beweging blijven en grenzen overgaan.

Een herder weet ook van gevaar. Er kunnen wolven en andere wilde dieren en soms mensen komen die de kudde naar het leven staan.

Een echte herder springt er tussen als een kwetsbaar dier bedreigd wordt.

Ook als hij daardoor zelf gevaar loopt. Hij moet zorgen, hij moet opkomen voor zijn dieren.

Zijn leven inzetten en zelfs zijn leven geven.

De bijbel gaat over herders. Dat is een beroep. Maar meer dan dat is het ook een roeping. Voor leiders, maar niet alleen voor hen. Herderschap begint in je eigen huis, in je eigen buurt, je familie, je bedrijf, je dorp, je stad of je land. Ieder mens, jij en ik, we zijn allemaal geroepen herder te zijn. Laat iedereen zich de vraag stellen: *ben ik dat ook*.

Jezus maakt in zijn gelijkenis onderscheid tussen herder en huurling. Bij een huurling gaat het om het geld alleen. Als hij teveel risico loopt, haakt hij af. Een huurling kent de schapen niet echt. Een huurling denkt uiteindelijk vooral aan zichzelf. Bij een echte herder ligt dat fundamenteel anders. Ben je huurling of herder. Wat heeft het meeste accent bij jou. Die vraag is dringend actueel. Voor de wereld, voor ons land, voor de economie, voor al *ons* samenleven.

Jezus woorden zijn actueel. In oude familiebedrijven kon je dat herderschap vaak herkennen. Een werknemer is niet alleen loonslaaf. Een goede baas kent wie voor hem werkt. Het wel en wee gaat haar ter harte. Zo iemand weet: het gaat niet alleen om geld verdienen, maar altijd ook om meer dan dat. Het gaat ook om menselijke verbondenheid. Om welzijn van mensen. Natuurlijk kun je zeggen: zoals vroeger, kan het niet meer. Het is ouderwets. Dat kan zo zijn, maar kijk wat er gebeurt als het woord herderschap verdwijnt. Als alle accent ligt op het spekken van beurzen van aandeelhouders. Dan worden mensen gesloopt. Dan raakt de aarde uitgeput.

Jezus woorden zijn actueel. De toeslagenaffaire heeft pijnlijk laten zien wat er gebeurt als mensen geen naam hebben, maar een nummer zijn. Als de overheid het woord herderschap loslaat gaat het gruwelijk verkeerd. Dan worden mensen weggezet als criminelen. Dan kunnen ze niemand bereiken, omdat de belastingtelefoon geen gehoor geeft. Herderschap begint hier mee: praat eens met iemand.

Jezus woorden zijn actueel. We gedenken in deze weken de oorlog. We gedenken wat er kan gebeuren als we weggijken. Niet opkomen voor wie in nood is. Of gediscrimineerd wordt. We gedenken ook met dankbaarheid al degenen die dat herderschap wel inhoud gaven. Door onderduikers te herbergen. Door niet mee te lopen, niet weg te kijken of te zeggen: *Ich habe es nicht gewusst*.

Jezus woorden zijn actueel. Ook als het gaat om kleine verbanden waarin we leven. Familie, gezin, buurt. We zijn met elkaar verbonden. De ene keer is dat makkelijk en gaat het vanzelf. Maar wat doe je bij ruzie en scheiding. De ene keer kun je helpen. Een andere keer moet je toelaten dat je geholpen wordt. Altijd blijft de vraag: hoe vullen we dat herderschap in voor elkaar.

De Romeinse schrijver Livius vertelt van een lichaam, waarvan de delen een eigen wil hebben. Ieder doet wat hij moet doen. De mond spreekt en eet, de hand pakt werk aan, het oor luistert. Zo doet ieder zijn werk en zijn ze tegelijk samen verbonden in een lichaam. T Dan roept iemand opeens: wat doet die maag eigenlijk.

Daar zien we niks van. Wij werken ons te pletter, maar die maag?
We staken roepen anderen. Net zolang tot de maag aan het werk gaat.
Dat doen ze. Iedereen legt het werk neer.
Eerst overheerst euforie: kijk, de maag krijgt lekker niks meer binnen.
Maar naarmate de staking duurt wordt niet alleen de maag zwakker.
Heel het lichaam takelt af en bezwijkt uiteindelijk.
Herderschap betekent: doe wat je moet doen.
En besef dat je deel bent van dat lichaam, van het grotere geheel.

De besmettelijk pandemie maakt heel erg duidelijk.
Maar ook hoe we voor elkaar kunnen zorgen. Oor elkaars welzijn kunnen waken.
We zijn herders.
Soms gaat dat vanzelf. Soms ontmoet je tegenstand. Soms loop je gevaar.
We zijn herders voor elkaar.
Als het leven mooi is en als er ongekend onrecht wordt gedaan.
Herders op en van de aarde.
Herderschap is de sleutel tot welzijn.
Dat roept Ezechiël. Dat belichaamt Jezus.
Word herder.

Zo mag je als aardse herder op God vertrouwen.
Als een herder die je het liefst op vruchtbare grond ziet leven.
Die met je optrekt op zoek naar andere vruchtbare bodem.
Die hoopt dat het goed met je gaat.
Die als je verdwaalt je zoekt, je optilt.
En zegt: voor mij ben je geen nummer, maar mens met naam en een gezicht.
Die je *ongekend terecht* brengt.
Kom, zegt de goede herder.
Kom op.

Amen